

סדר היום

סדר פורים

וימי הפורים נזכרים ונעשים בכל דור ודור על כל הטובה אשר עשה ה' לישראל אשר הצילנו מיד המן בן המדתא האגגי עמלקי צורך היהודים ומחשבתו הרעה אשר חשב להשמיד ולאבד כל זרע ישראל מנער ועד זקן וה' ברחמיו בחמלתו עלינו השיב מחשבתו על ראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ ושלטו היהודים המה בשונאיהם ועל הנס הגדול הזה שהי' עם כלל ישראל שמו בכתב הענין ונתן בספר בתוך כתבי הקדש כי אסתר ברוה"ק נאמרו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם לעשות ימי הפורים האלה י"ד וט"ו באדר ככל שנה ושנה ולא יסוף כי אע"פ שכל המועדים יתבטלו מגילת אסתר ועשיית הפורים אינם בטלים . והטעם הוא שכיון שנעשה הנס הזה ע"י עמלק ראש צרים אשר מעולם רדף אחרינו להשמידנו והקב"ה בעצמו לבש קנאה עלינו מצד רשעתו אשר קרנו בדרך ויזנב וכו' ונשבע הקב"ה י"ו בשמו ובכסאו לנקום נקמת קדושת שמו ונקמת עמו ישראל ממנו וכביכול לא תהי' הכסא שלם בשלמות אלא אחר המחזות אותו מן העולם וע"כ צונו מחה תמחה את זכר עמלק . וא"כ בענין הנס הזה שהושב מחשבתו הרעה על ראשו ונמחה ונשמד הוא וזרעו וכל הנלוים אליו עד שכמעט לא נשאר מהם כי אם מעט מזער ונתקדש ש"ש וכביכול נתגדל שמו י"ו ונשלם כסאו בענין ההוא וע"כ אין ראוי להתבטל והוא דבר הנוגע אל גאולתנו ואל ישועתינו :

ונהגו כל ישראל להתענות יום י"ג באדר מפני שהוא הי' יום קהילה לכל בין לבני שושן בין לשאר עירות שהוא הי' היום אשר נהפך מיגון לשמחה מאבל ליו"ט ובמקום שהיו מחכים אויבי נפשנו לשלוט בנו כרצונם להשמיד ולהרג במחשבת המן הרשע נקהלו כל היהודים בעריהם בכל מדינות המלך לעמוד על נפשם להנקם מאויביהם ובהיות הי' יום קהילה לכל והיו ממתנינים רחמי שמים שיצילים מכף מבקשי רעתם והקב"ה הי' בעזרם והצילים מצרתם נהגו בכל שנה ושנה להתענות כיום זה לתת שבח והודאה על העבר ולהתפלל ולהתחנן על העתיד וכמו שהצילנו מיד המן הרשע צורך כל היהודים כן יצילנו מיד מבקשי רעתנו ויקל עול הגלות מעלינו גאולה קרובה :

ועם היות שיום י"ד הי' יום קהילה לבני שושן כי לא נחו עד יום ט"ו בו אפ"ה אין להתענות בני הכרכים יום י"ד מפני כך כי אחר

רוב העולם אזלינן והוא הי' יום צרה לכל משא"כ בי"ד לכני שושן
כי מעצמם שאלו הענין :

ענין עשיית מגלה ותיקונה כבר מפורשת בדברי פוסקים וצריך
האדם להדר עצמו בה כמו שמהדר עצמו בכל מצוה יותר ויותר
ממ"ש בענין חנוכה שזה הענין יש לו תוספת ויתרון עליו שפדאנו
אלהינו י"ו מן המות כי נגזר למות נפשנו וגזר אותו בליעל שלא
יזכר שם ישראל עוד מה שלא הי' כן בימי יון אע"פ שהיו רשעים
ושונאים ומפני כך צריך להרחיב דעתו ונפשו בימים האלו ולחשב
עצמו שהיום נצול ממות ומדחי ויעשה משפט וצדקה עם העניים
והאביונים, וישלח מנות ומתנות לאין נכון לו, כדי שיהיו הכל
שמחים ביום זה ולא זה דואג וזה שמח :

ובליל פורים יקח המגילה בידו מתוקנת כראוי ויתפלל תפלת
ערבית ואח"כ יקרא המגילה בקול רנה ותודה לשבח לארון הכל
שעשה עמנו ועם אבותינו נסים ונפלאות ויאמרו ברכה לפניך ג'
בליל א' על מקרא מגילה ושעשה נסים ושהחינו ולאחריה הרב את
ריבנו וכו'. אח"כ יאמרו סדרא דקדושה ומזמור לולא ה' שהי' לנו
ונפטרים לבתיהם לשלום :

וימצא בביתו נרות דולקות ושלחן ערוך ומטה מוצעת מפני
כבוד היום ויאכל וישתה בשמחה ובטוב לבב וישמח אנשי ביתו
וירחיק מהם כל ריב וכל מצה ויודיע להם הנסים והנפלאות שעשה
עמנו הש"י בימים ההם בזמן הזה כי פדה ה' את יעקב אנשים ונשים
וטף והשיב לאויבינו שבעתים אל חיקם וראוי לנו להזכיר חסדי ה'
תהילות כעל כל אשר גמלנו ה' רוב טוב :

וצריך שכלם יתקבצו למקרא מגילה אנשים ונשים וטף שכולם
היו באותו הנס ואם לא שמעו כולם בבהכ"נ מפי ש"ץ חובה על
בעל הבית שיקבץ אותם ויקרא המגילה לפנייהם בלשון שיבינו ענין
הנס וההצלה ואם קרא להם בלשון הקדש בכתב אשורית יצאו
אע"פ שלא יבינו כי כיון שנתקן בלשון הזה עצמו הרי יצאו ידי
חובת התקנה ואפי' לא הבינו אבל לשון אחרת אינו מועיל להוציא
אלא א"כ יבינו בו ומשום פרסום הנס :

למחר משכימים בשמחה וטוב לבב ולוקחים בידם מברכת ה'
אשר נתן להם כל א' וא' כפי כחו והשגתו והולכין לב"ה ושם
מתקבצים העניים והאומללים ואחר שהוציאו ס"ת וקראו בו כפי'
עמלק הרשע אומרים אשרי ומתחילין הגבאין לגבות בכוסות של
כסף בידם גביה אחר גביה לכל הדברים הנצרכים באותה העיר לתת
חלק מה לכל א' וא' מהם ביום הזה כדי שישמחו בו הכל גם העניים
עצמם מחזורים בבתי כנסיות לשאול מעות פורים גם הקטנים יתומים

ספר הלכות פורים סדר היום סח

מתוך צרתם ממתינים ליום כזה שישאלו מ"פ להשיב את נפשם ולכן צריך כל א' שיתן להם כפי כחו ולא יחזיר אותם ריקם כברכת ה' אשר נתן להם העשיר כעשיר והעני כעני א' המרבה וא' הממעט ואפי' לגוים הפושטים את ידם ביום זה לשאל מפני שמחת ישראל אין להשיבו אחר אלא אדרבא יתן לו בפנים מאירות וידעו כי ה' אלהינו עמנו בכל קראינו אליו והוא הפודה והגואל ומציל אותנו מכל צרה וצוקה ומפר עצת כל הקמים עלינו כאשר הפיר עצת המן בן המדתא צורר היהודים והשיב גמולו בראשו ומי שאין ידו משגת לתת לכל שואל יתן לנצרכים יותר, לדלים ואביונים, ואם אין לו אפי' לזה לא ימנע עצמו מפני זה מלכת לב"ה אלא ילך וישתתף עם אחיו ובין אחרים לא יוכר חסרונו אחר שחבירו נותן או יאמר לחבירו אני אין לי מה ליתן עשה עמי חסד שכל מה שאתה נותן אמור להם שכשבילי אתה נותן גם כן כדי שלא אתבייש כשישאלו ממני וצדקה יחשב לחבירו בעשותו זה זה נהנה וזה אינו חסר אלא אדרבא נהנה ושכרו גדול שמונע ממנו שלא יתלבנו פניו ולא יאמר חסר אני שיאמרו עלי שאני נותן פרוטה לב' בני אדם לא יחוש מזה כי סוף סוף בני אדם יכירו כי אין ידו של חבירו משגת ליתן ומפני הבושה הוא מתנצל בזה ואם לא יכירו אין אנו אחראין להם שיכירו והוא יעשה המוטל עליו לעשות ומה יתרון לבעל הלשון. אחר שכבר גבו מה שראוי לגבות ושמחו לב העניים והאביונים יקראו המגילה מתוך שמחה של מצוה ויברכו עליה עמ"מ ושעשה נסים ויקראו בנועם מלה במלה ואזני כל העם אל מ"מ ולא יסיחו דעתם לחוץ ממנה כלל ואם ירצה לקרות במגילה שלו יקרא ואין לחוש אבל לא יגביה קולו יותר מדאי שלא יבטלו את אחרים:

ובמקום שהנערים משחקים בהכאות שמכים את הנערים אחרים שעושים דרך שתוק והתול ראוי לגעור בהם שאין בהכ"נ בית ועד אל קלות ראש לעשות בהם דברים של חולין ודברים שאין בהם שיעור ובפרט אם הענין נעשה ע"י נערים ובחורים פוחזים וריקים אבל ע"י קטנים אין לחוש להקפיד כ"כ משום שמחת היום:

אחר קריאתה מברכין הרב את ריבנו ויש מקפידים שלא לברך אותה אלא אחר שיגלול המגילה ולמדו ענין זה מס"ת שאין הקורא מברך עד שיגלול ס"ת ונ"ל שאינו דומה ששם הענין הוא שלא יאמרו ברכות כתובות בתורה ויצא מזה חורבה אבל בנ"ד אין לחוש שיאמרו ואם יאמרו אין חורבה יוצאה אבל אם כבר התחיל לגלול נ"ל לכו"ע אין לחוש אבל לא יגלול ויברך שאין כונתו גמורה בעסקו במלאכתו וכן בכל הברכות כולם אין לעשות שום דבר וענין כשמברך אותם כדי שלא יסיח דעתו מכונת הברכה כנ"ל. אח"כ

יאמרו ובא לציון לסמוך גאולה לגאולה ויחזירו ס"ת למקומו
ויאמרו מזמור לולי וגו' וקדיש תתקבל:

חייב אדם להרכות בסעודה כי כן כתיב ימי משתה ושמחה
וחיוב הסעודה הזאת צריכה שתהי' ביום כי עיקר הנס ביום נעשה
ונהרגו מה שנהרגו ולכן אם עשאה בלילה לא יצא י"ח וענין
הסעודה הזאת צריכה שתהי' בבשר ויין כי אין שמחה בזולתם
ובענין היין אמרו חייב אדם לבסומי כפוריא עד דלא ידע בין ארור
המן לברוך מרדכי והדברים לרוב הפוסקים כפשטן ויש מגמגמים
בדבר ואוי' דזו לאו שמחה איקרי וכודאי בהגיע לענין זה שתה
הרבה יותר מדאי ויזיק לו בלי ספק והרמב"ם ז"ל כתב עד שירדם
ומפרש הענין עד שלא ידע ר"ל מתוך ששתה מה שאינו רגיל ושינה
קופצת עליו ומתגמנם ומתוך שנתו אינו יודע לכוי' בין ארור המן
לברוך מרדכי אלא שקשה לפירושו למה נקט אלו המלות יותר
מאחרות לענין הנמנום הכל שוה ועל זה אחרים פי' שהענין הוא
לענין חשבון השמות לידע מה הפרש יש בין זה לזה כי המספר
עולה שוה ארו"ר המ"ן תק"ב וכן ברוך מרדכי תק"ב וכשישאלו לו
מה הפרש והוא יבקש ולא ימצא והוא נחפז בזה ונטרד הרי עשה
היין בו פועל אבל סוף סוף הלשון קשה דלא ידע בין זה לזה והרי
יודע . אלא האמת הוא כפשוטו שצריך ששכלו יתבלבל כ"כ עד
דלא ידע לכוי' אם יאמרו ברוך לארור שיאמר אינו ברוך אלא ארור
וכן בהפך בשכנגדו :

ומפני מה חייבו בזה אחר שהוא ענין כבוד וקשה שמעתי טעם
שאחר שהמן הרשע בקש להשמיד להרג ולאבד ולשפוך דם
היהודים נעשה ענין קרוב לזה מתוך שמחה עד שנשאר כמתים
מושכבים ארצה ומצד אחר הוא חשב לשפוך דם ואנו נוסיף דם על
דמינו ע"כ :

ויתעכב על שולחנו לאכול ולשתות יותר ממה שרגיל ויקבץ כל
אנשי ביתו וחביריו על שלחן א' בדרך המסיבה שמתאספים הרבה
לעשות סעודה ומתוך כך מתרבה שמחה אבל כשהאדם יושב יחידי
וגלמוד א"א לשמוח כראוי :

ונהגו להתפלל מבעוד יום בזמן מנחה גדולה כדי שיהי' לו זמן
לאכול ולשתות עד הלילה ויוכל ללכת לב"ה להתפלל תפלת ערבית
עם ק"ש ולא יתעכב בסעודה עד חצי הלילה כדי שלא יאחר ק"ש
ותפלה כי לא תקנו דבר כדי לקלקל ח"ו אלא יעשה באופן שזה וזה
יתקיים בידו וחפץ ה' בידו יצלח :